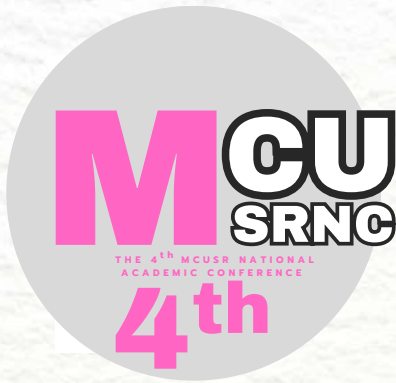

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ Proceedings

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ 4
The 4th MCUSR National Academic Conference

“นวัตกรรมกับการศึกษายุคใหม่
สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

(Innovation and Modern Education towards
Sustainable Development)

จัดโดย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ร่วมกับภาคีเครือข่าย

25 เมษายน 2568

2
0
2
5

บรรณาธิการ: พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, รศ. ดร.

ประธานคณะกรรมการ: พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, ผศ. ดร.

สำนักงานกองบรรณาธิการ:

กองบรรณาธิการรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4
ห้องประชุม 124-125 ชั้น 2 อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ 305 หมู่ 8
ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทร. 044-142107 ต่อ 319
<http://www.surin.mcu.ac.th/mcusrc2022> E-mail: mcusrc2022@gmail.com

ออกแบบ: พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณูญ, อ. ดร. พระมหามานะ ปิยภาณี, บดินทร จินเปี้ย

จัดรูปแบบและพิสูจน์อักษร:

พระปลัดสุระ ญาณธโร, ผศ. ดร.	
พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณูญ, อ. ดร.	พระมหามานะ ปิยภาณี
พระปรัชญา ชยวุฒโฒ, อ. ดร.	วันชัย ชูศรีสุข
เอกรัตน์ มาพะตุง	ณัฐธินี ชงโค
ลัดดาวัลย์ คงดวงดี	เจนณรงค์ ทะนะอัน
ธเนศ ทองอัม	

จำนวน: 850 หน้า

จัดพิมพ์โดย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ลิขสิทธิ์:

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ 4 The 4nd MCUSR National Conference ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ห้ามนำข้อความทั้งหมดไปตีพิมพ์ซ้ำ ยกเว้นได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เท่านั้น

ความรับผิดชอบ:

เนื้อหาและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ 4 The 4nd MCUSR National Conference ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น

ภาคีเครือข่ายร่วมเป็นเจ้าภาพ

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุนทร ครั้งที่ 4
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุนทร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมณฑลอีสาน วิทยาเขตสุนทร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุนทร

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุนทร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

สถาบันวิจัยแห่งชาติ

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา:

พระพรหมวัชรธีรอาจารย์, ศ. ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 พระเทพพรเมธี, รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
 พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
 พระเทพวัชรสารบัณฑิต, รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
 พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, รศ. ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตสุรินทร์
 พระครูศรีสุนทรสรกิจ, ผศ. ดร. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารวิทยาเขตสุรินทร์
 พระครูสุฤทธิจิตตบัณฑิต, รศ. ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
 รศ. ดร. ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

บรรณาธิการ: พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, รศ. ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ: พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, ผศ. ดร.

พระปลัดสุระ ญาณธโร, ผศ. ดร.
 พระมหาพุทธพิชาญ โยธาสโน
 พระปรัชญา ชยวุฒโธ, อ. ดร.
 พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญ, อ. ดร.
 พระมหามานะ ปิยาภาณี
 อ. ดร. ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม
 อ. ดร. ภัฏขวัชร สุขเสน

กองบรรณาธิการ:

พระครูศรีปัญญาภิรม, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาวิศิต ธีรวิโส, รศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ. ดร. ทวีศักดิ์ ทองทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร. ธนู ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร. ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร. วรภูมิ มูลสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. บรรจง โสดาดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปลัดสวพัฒน์วิสุทธิสารคุณ, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ. ดร. ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ. ดร. อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ. ดร. กังวล คัชขิมา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ. ดร. บัญญัติ สาลี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผศ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ. ดร.สมหมาย ชินนาค	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รศ. ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
รศ. ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ. ดร.สัณญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ. ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ. ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ. ดร.วีระชัย ยศโสธร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ. ดร.นฤมล ภูสิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ. ดร.ยงยุทธ ขำคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ. ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ. ดร.อาสนะ เชิดชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อ. ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
ดร.อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ดร.คมวัฒน์ รุ่งเรือง	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
ดร.รพีพร ธงทอง	มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น อุบลราชธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ. ดร.
พระมหาบุญเลิศ อินุทปญโญ, ศ. ดร.
พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ. ดร.
พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ. ดร.
พระมหาสุพัทธ์ วชิราวุธ, รศ. ดร.
พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, รศ. ดร.
พระครูศรีพุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.
พระครูศรีปัญญาวิกรม, ผศ. ดร.
พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวณฺโณ, ผศ. ดร.
พระครูสุธีวรปริชา, ผศ. ดร.
พระมหาวิศิต ธีรวิโส, รศ. ดร.
พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ. ดร.
พระมหาสุพจน์ สุวโจ, ผศ. ดร.
พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ผศ. ดร.
พระครูสาธุกิจโกศล, ผศ. ดร.
พระมหาสมบัติ ฐานาโว, ผศ.
พระครูวิริยปัญญาภิวัฒน์, ผศ. ดร.

พระปลัดสุระ ญาณธโร, ผศ. ดร.
พระครูสุเมธจันทสิริ, ดร.
พระปลัดกิตติ ยุติธโร, ผศ. ดร.
พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญ, ดร.
ศ. ดร.บุญทัน ดอกไธสง
ศ. ดร.สมภาร พรหมทา
ศ. ดร.จำนง อติวัฒนสิทธิ์
รศ. ดร.สุรพล สุธะพรหม
รศ. ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง
รศ. ดร.เอกฉัท จารุเมธีชน
รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก
รศ. ดร.สมศักดิ์ บุญปู
รศ. ดร.สิน งามประโคน
รศ. ดร.ประพันธ์ ศุภษร
รศ. ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ
รศ. ดร.กฤต ศรียะอาจ
รศ. ดร.ยุทธนา พุนเกิดมะเรียง
ผศ. ดร.ฐานิดา มั่นคง
ผศ. ดร.ธนู ศรีทอง
ผศ. ดร.เกษม แสงนนท์
ผศ. ดร.วิเศษ ชินวงศ์
ผศ. ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
ผศ. ดร.แสง นิลนามะ
ผศ. ดร.วรณัฐ มุลสิน
ผศ. ดร.ปัญญา คล้ายเดช
ผศ. ดร.สุทัศน์ ประทุมแก้ว
ผศ. ดร.เกรียงไกร พินยารัก
ผศ. บรรจง โสดาดี
ผศ. กฤษนันท์ แสงมาศ
ผศ. เศรษฐพร หนูหนู
ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม
ดร.ชูชัย ประดับสุข
ดร.สถาพร ภาคพรหม
ดร.อริเทพ ผาหา
ดร.เพ็ญพรรณ เพื่องฟูลอย
ดร.ธนาธิป อาดเนาลี
ดร.พูนศักดิ์ กมล

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ผศ. ดร.รพีพร ธงทอง

ผศ. ดร.นฤมล ภูสิงห์

ผศ. ดร.สุรินทร์ ภูสิงห์

รศ. ดร.อภิษฎา วัฒนโพธิ์

รศ. ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ. ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

รศ. ดร.ยุภาพร ยุภาศ

รศ. ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

ผศ. ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

ศ. ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

รศ. ดร.ประเวศ อินทร์ทองปาน

รศ. ดร.ไพรินทร์ กะทิพรมราช

ผศ. ดร.โกเมนทร์ ชินวงศ์

ผศ. ดร.ธีรรัตน์ แสงแก้ว

รศ. ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

รศ. ดร.อำนาจ ยอดทอง

รศ. ดร.วีระชัย ยศโสธร

รศ. ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้ทอง

ผศ. ดร.อาสนะ เชิดชู

ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

ดร.ศิวธิดา ภูมิวรณีย์

ผศ. ดร.ศรีอุบล อินทร์แป้น

ดร.คมวัฒน์ รุ่งเรือง

ผศ. ดร.สุชาติ หอมจันทร์

ผศ. ดร.พัชรี ฤกษ์แก้ว

ผศ. ดร.เทพพร โลมารักษ์

ผศ. ดร.อมรเทพ วันดี

ผศ. ดร.เสาวรัตน์ ทศะ

ผศ. ดร.บาล ชะใบรัมย์

ผศ. ดร.ไพรัช จันทรงาม

ดร.วนิดา หอมจันทร์

ผศ. ดร.กระพั่น ศรีงาน

มหาวิทยาลัยการจัดการและ

เทคโนโลยีอีสเทิร์น

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสุรินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสุรินทร์

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผศ.ธรรมรัตน์ สิ้นธุเดช
ผศ. ดร.เสกสรรค์ สนวนา
ผศ. ดร.บัญญัติ สาลี
ผศ. ดร.อภิศักดิ์ สุขยิ่ง
ผศ. ดร.อภิชาติ แสงอัมพร
รศ. ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
ผศ. ดร.วันชัย สุขตาม
รศ. ดร.วาสนา แก้วหล้า
ผศ. ดร.อัคราพร สุขทอง
ผศ. ดร.สิริพัฒน์ ลาภจิตร
ผศ. ดร.นพฤทธิ์ จิตรสายธาร
ผศ. ดร.ศศิธร ศูนย์กลาง
ดร.วิโรจน์ ทองปลิว
ดร.วิจิตรา โพธิสาร
ดร.ธิดารัตน์ คณิงเพียร
ดร.วรรณพร บุณเปล่ง
ดร.วรรณภา พรหมศวร
ดร.ธิดา มุลาลินท์
นายธวัชชัย ยืนยาว
รศ. ดร.วันทนา เนาว์วัน
รศ. ดร.อำพล บุตดาสาร
ผศ. ดร.ฉันทัส เพียรธรรม
ผศ. ดร.ยงยุทธ ขำคง
รศ. ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
ผศ. ดร.ขจรศักดิ์ เจ้ากรมทอง
ผศ. ดร.นิตยา สิ้นเธาว์
ดร.อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ
ผศ. ดร.ภูมิภควิธจ์ ภูมิพงศ์คชศร

ดร.ราชนธ ปัญญาบุญ
ผศ. ดร.สิปปนันท์ นวลละออง
ผศ. ดร.ฉันทัส เพียรธรรม
ผศ. ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู
ดร.ศิริรัตน์ ขาวนา
รศ. ดร.บริบูรณ์ ขอบทำดี
รศ. ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์
ศ. ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
รัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาัมพวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ. ดร.
ผศ. ดร.สมชาย ดำเนิน
ผศ. ดร.กัณวล์ คิชฌิมมา
ผศ. ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
ผศ. ดร.สถาพร วิชัยรัมย์
รศ. ดร.สมหมาย ชินนาค
รศ. ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา
ผศ. ดร.สุชาติ บุซลียานนท์
รศ. ดร.วินิจ พาเจริญ
ผศ. ดร.บุญรอด บุญเกิด
ผศ. ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ
รศ. ดร.ประยงค์ จันท์แดง
ผศ. ดร.พีรวัส อินทวิ
ผศ. ดร.ประดิษฐ์ ชื่นบาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้จัดโครงการประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๔ ภายใต้หัวข้อ “พหุวัตกรรมการศึกษายุคใหม่สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งมีการได้รับความเมตตาจาก พระพรหมวัชรธีรจารย์, ศ. ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมและปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “พหุวัตกรรมการศึกษายุคใหม่สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ การปาฐกถา เรื่อง “การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้พหุวัตกรรมการศึกษายุคใหม่สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดย พระเทพวัชรสารบัณฑิต” รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อนึ่ง การจัดโครงการประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๔ นี้ ได้ดำเนินการจัดการประชุมในกลุ่มมนุษยศาสตร์ กลุ่มสังคมศาสตร์ และกลุ่มศึกษาศาสตร์ ซึ่งที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการจัดการประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ในช่วงที่พระพรหมวัชรโมลี, ป.ธ.๙, ดร. ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีวิทยาเขตสุรินทร์ รูปที่ ๑ (ในขณะนั้น) และจัดการประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๓ ในช่วงที่พระราชวิมลโมลี, ป.ธ.๙, ผศ. ดร. ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีวิทยาเขตสุรินทร์ รูปที่ ๒ (ในขณะนั้น)

การประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๔ ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกแห่ง ที่ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ได้นิมนต์/ เรียงเชิญเป็นเกียรติ และมีข้อตกลงทางวิชาการร่วมกัน โดยมีผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนทั้งคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ ส่งผลให้การจัดการประชุมวิชาการในครั้งนี้ เกิดการบูรณาการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยและประสบความสำเร็จทางวิชาการอย่างยิ่ง จากประสบการณ์และความสำเร็จนี้มหาวิทยาลัยจะนำไปพัฒนางานทางวิชาการและดำเนินการจัดโครงการประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๕ และโครงการประชุมวิชาการ ระดับนานาชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๑ ต่อไป

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ขอนุโมทนาขอบคุณผู้บริหาร ภาคีเครือข่าย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และกองบรรณาธิการของมหาวิทยาลัย ที่ได้อุทิศตนเพื่อการสนองพันธกิจในครั้งนี้

(พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, รศ. ดร.)

บรรณาธิการ

การประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาจุฬาฯ สุรินทร์ ครั้งที่ ๔
รองอธิการบดีวิทยาเขตสุรินทร์

สารบัญ

เครือข่ายการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 4	ก
กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ	ง
คำปรารภ....รองอธิการ วช สุรินทร์	ญ
สารบัญ	ฉ

กลุ่ม ศึกษาศาสตร์

บทความวิชาการ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา The application of dhamma principles and technology in managing social studies education <i>พระปลัดตฤณภัทร จินตามโย, พระวิเทศพรหมคุณ, ชวาล ศิริวัฒน์, สุวัฒน์ รักขันโท</i>	1
การประยุกต์ใช้พุทธบริหารการศึกษาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล The application of Buddhist educational management in the dissemination of Buddhism in the digital era <i>พระมหาสุริยะ กิตติสาโร</i>	8
การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและลดความรุนแรงในห้องเรียน Application of the four Brahmaviharas in teaching social studies to promote morality and reduce violence in the classroom <i>ทิพวัลย์ บริพันธ์, พระวิเทศพรหมคุณ, สายรุ้ง บุปผาพันธ์, พระศิริเทพ ธมฺมวโร, มณฑลสิริ เลหาบุตร</i>	19
ปฐมบทแห่งการสร้างสรรคฉันทลักษณ์ไทย The genesis of thai prosody <i>สุบินรัตน์ รัตนศิลา, ประทีป ยศนรินทร์, คงนาฏ รุณวุฒิ, และจอมพณ สมหวัง</i>	25
การจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม Innovative learning management to promote participatory learning <i>อติเมศร์ ดั่งเงิน, พระมหาสมบุรณ์ สุธมฺโม, พระครูปิยธรรมบัณฑิต, ศักดิ์ดีดา งานหมั่น</i>	36
แนวคิดเพื่อการผลิตและใช้สื่อสารสนเทศทางการเรียนการสอน Concepts for the production and use of educational media <i>พระคทา สคารโว (เรือนเงิน), พระวิเทศพรหมคุณ, สมชัย ศรีนอก, ชวาล ศิริวัฒน์</i>	48

การปลูกฝังคุณธรรมในวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพ	58
Inculcating morality in the teaching profession to strengthen professional ethics จิราพร สอวิท, สุรัชย์ แก้วคุณ, สมชัย ศรีนอก, ศักดิ์ดา งานหมั่น	
บทบาทครูสังคมศึกษากับการสอนเรื่องการละเมิดศีลข้อ 3 เพื่อเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับสังคมที่หลากหลาย	67
The role of social studies teachers in teaching about violating the 3 rd precept to learn how to live together in a diverse society พระมหาสมควร สุวณโณ (คัมภีร์ธรรม)	
การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้สังคมศึกษา: แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	76
Inspiring social studies learning: a learner-centered teaching approach พระอนันต์ศักดิ์ กุศลจิตโต, พระสมุห์ฉลวย เทวโสโร	
สังคมศึกษากับบทบาทการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษาประเพณีวันสงกรานต์	85
Social studies and the role in preserving Thai culture: a case study of the Songkran festival พระมหาสมบัติ ฐานวโร, เอกรัตน์ มาพะตุง, พระวีรศักดิ์ สุขน้อย	
นวัตกรรมทางเทคโนโลยีกับการเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน	95
Technological innovation and student competence enhancement มณฑลสิริ เลหาบุตร, พระวิเทศพรหมคุณ, พระมหาสมบุญ สุธมโม, ทิพวัลย์ บริพันธ์	
พุทธวิธีการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้ AI สำหรับคน Gen Z ในประเทศไทย	107
Buddhist methods of teaching English using ai for Gen Z in Thailand พระครูสุเมธจันทสิริ	

บทความวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบการบูรณาการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้มัธยมศึกษาที่ 3 จังหวัดปทุมธานี	118
Integrated learning management based on the four factors of influence to develop learning outcomes in the subject of history at the secondary education promotion center 3, Pathum Thani province ฐานกร พิกุลทอง, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, สายรุ้ง บุปผาพันธ์	

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
133

Project-based learning management based on the four noble truths to enhance learning achievement in social studies subject for lower secondary level students Pathum Thani city district learning promotion center Pathum Thani province

ปานิสรรา นันทโชตวาทีน, สายรุ้ง บุปผาพันธ์, สุวัฒน์ รักขันโท

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค 5W1H ร่วมกับหลักไตรสิกขา เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พลเมืองดีของสังคมวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
146

Developing a learning activity set using the 5w1h technique combined with the Threefold training to enhance academic achievement in social studies, religion, and culture: a case study of grade 5 students on the topic of good citizenship

เบญจวรรณ เพิกอินทร์, สายรุ้ง บุปผาพันธ์

การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทพมิตรศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
158

The application comparison learning management with the principle of the 4 paths in accomplishment of thepmitr suksa school teacher, surat thani province

อลงกรณ์ ศรีบุตรดา, สายรุ้ง บุปผาพันธ์, สมชัย ศรีนอก

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหน้าที่ของชาวพุทธ โดยใช้การสอนแบบปจฺฉา วิสัชนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
175

Development of learning achievement on the duties of Buddhists using the Q&A teaching method for primary school students at the Buddhist Sunday School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ปราโมทย์ แสนกล้า, ไพฑูรย์ การเพียร, อภิรมย์ สีนชุม

กลุ่ม สังคมศาสตร์

บทความวิชาการ

บทบาทผู้นำท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น
191

The role of local leaders in participating in local elections

พันธุ์ เชิดชัย ไสรมรรค, ศตวรรษ สงกาพันธ์, ชงชัย สิงอุดม, อัจฉราวรรณ ไชยะเขียว

สังคหัตถุธรรมเพื่อการบริหารงานขององค์กร
203

The principles of Sanghavatthu Dhamma to the administration of an organization

พระบัณฑิต ปณฺธิโต, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูกิตติวราทร, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

ไรเดอร์อาชีพที่ได้รับอิทธิพลของทุนนิยมสมัยใหม่ Professional riders influenced by modern capitalism <i>นราวิทย์ วันทาแทน</i>	214
การบริหารแบบ Benchmarking ในยุคดิจิทัล Benchmarking management in the digital age <i>เด่นภูมิ อินตะวัง, สุรเชษฐ์ คำใจ</i>	229
การพัฒนาชุมชนตามหลักสารานิยธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น Community development according to Saraniyadhamma principles of local administrative organization administrators <i>พระประยุทธิ์ ไกรเพชร, พระปลัดสุระ ญาณธโร, วรภริ มุลลิน, ปิยวรรณ ศิริเดชขจร</i>	235
การเสริมสร้างภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การ Enhancing leadership qualities based on the Brahmavihara for organizational executives <i>พูนิชัย กำจัดภัย, พระปลัดสุระ ญาณธโร, วรภริ มุลลิน, พระมหาเอกพันธ์ วรรธมมณญ</i>	246
การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศ Application of principle 4 to promote political participation in the country <i>ชัยภาณุ กันท์อเนกขยากุล</i>	258
การประยุกต์หลักพละธรรม เพื่อการบริหารสู่สังคมวิถีพุทธ Application of the principles of physical virtue for management towards a Buddhist society <i>พระมหาเชิดศักดิ์ สุชีโว, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระมหาวิคิต ธีรวโส, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ</i>	272
การพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ต้องขังตามหลักกัณฐิธรรม 4 The development of inmates' personality based on the four principles <i>สุดารัตน์ ภูมิครสาร, ศตวรรษ สงกาพันธ์</i>	284
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ Human resource development for enhancing public sector work efficiency <i>พระวรเชษฐาภรณ์ ชาครธมโม, พระมหาวิคิต ธีรวโส, พระปลัดสุระ ญาณธโร, วรภริ มุลลิน, ปิยวรรณ ศิริเดชขจร</i>	292
หลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาระบบงาน : เทศบาลตำบลธาตุ อำเภอยะเขยง Improving the quality of education in a situation of scarcity <i>วราภรณ์ ธนะสุตร, ศตวรรษ สงกาพันธ์, ธงชัย สิงอุดม, อัจฉราวรรณ ใจะเขียว</i>	306

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาประชาธิปไตย Public participation in democratic development <i>ปานิสรา อินทราวุธ, พระครูเมธีรัตนบมจิต, สุวารี รวบทองศรี</i>	317
การพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะตามหลักพุทธธรรมของภาครัฐ Development of public service quality based on Buddhist according to buddhadhamma in the government sector <i>พระสุรศักดิ์ สาทโร, พระปลัดสุระ ญาณธโร, ลัดดาวัลย์ คงดวงดี, วันชัย ชูศรีสุข</i>	326
การบริหารงานบุคคลกับการจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล Personnel management and public sector management according to the principles of good governance <i>รพีพงศ์ นิตสมบุญ, ธงชัย สิงอุดม, ศตวรรษ สงกาพันธ์</i>	340
ผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย ต่อการสร้างประตูระบายน้ำศรีสองรัก The impact on the population in Loei province from the construction of the Sri Song Rak water gate <i>ปวิยธิดา ทาศิริ</i>	349
การพัฒนาการเมืองการปกครองในสังคมชนบทสมัยใหม่ Development in the modern rural society <i>พระอธิการวิชาญ อาทโร (มวาทอง)</i>	356
แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองน่านสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ Guidelines for developing marketing strategies for nan traditional fabrics products towards a creative economy <i>ฉัพล यरรง, พระครูสังฆรักษ์เชษฐา ปิยสาสโน, พระครูสมุห์ทวีวิทย์ อธิสุวรรณโณ</i>	368
การประยุกต์ใช้หลักภavana 4 เพื่อการพัฒนาชุมชน Application of the four bhavana dhamma for community development <i>พระอัมฤทธิฐานโย (รุ่งเรือง), พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, ลัดดาวัลย์ คงดวงดี</i>	378
ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 Buddhist leadership and educational development in the 21 st century <i>พระเทพวัชรลธิเมธี</i>	394
องค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาชุมชนตามวิถีพุทธ The role of the subdistrict administrative organization in community development based on Buddhist principles <i>พระอำนาจ เตชวโร, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, พระมหามานะ ปิยภาณี, วันชัย ชูศรีสุข</i>	406

ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ Good governance in new public management <i>พระครูสมุห์ทิวชัย ธีรสุวณฺโณ</i>	420
การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล Integrating buddhist principles in personnel management of sub-district administrative organizations <i>ภริสรัฏฐ์ ลิธิปัญญาภักดิ์, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญู</i>	432
ผลกระทบของสื่อออนไลน์ในยุคดิจิทัลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในสังคมประชาธิปไตย The impact of online media in the digital age on youth engagement in political participation with in a democratic society <i>สุดาร์ตน์ ต้นทอง, พระปลัดสุระ ญาณธโร, วันชัย ชูศรีสุข, พระมหามานะ ปิยภาณี, พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญู</i>	446
บทบาทการรัฐประหารในอดีต และอนาคตของไทย The role of past coups and the future of Thailand <i>ประคอง มาโต, พระครูอรุณปิยกิจ (ภูมิสิษฐ์), พระครูสมุห์สุวรรณ อคฺควณฺโณ</i>	457
การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กร Integrating the four bases of power to promote efficiency organizational performance <i>ธงชัย สายแก้ว, พระปลัดสุระ ญาณธโร, วันชัย ชูศรีสุข, ลัดดาวัลย์ คงดวงดี, วัชรกร อนุพันธ์</i>	471
การปกครองท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมาภิบาลของกำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน Local governance by subdistrict headmen and village headmen in accordance with Buddhaddhamma governance <i>ปาณิศา สอนเพิ่ม, สมบัติธรร นามทอง, พระปลัดสุระ ญาณธโร, วันชัย ชูศรีสุข, ลัดดาวัลย์ คงดวงดี</i>	486
หลักสังคหัตถุธรรมกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของภาครัฐ The principles of Sangahavatthu in relation to improving the quality of public service provided by government agencies <i>พระเจตสฤทธิ ภาทโก, พระปลัดสุระ ญาณธโร, พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญู, ลัดดาวัลย์ คงดวงดี, พระครูเกษมอาจารย์สุนทร</i>	501
การพัฒนาการบริหารงานตามหลักพลธรรม 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล The development of administrative management based on the four powers (Bala Dhamma) in subdistrict administrative organizations <i>พระครูวิชัยบรรพตธรรม วิชโย (ปานทอง), พระปลัดสุระ ญาณธโร, วรภูมิ มูลสิน, วันชัย ชูศรีสุข, พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญู</i>	515

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชน จังหวัดเลย ตามหลักอปริหานิยธรรม Promoting local political participation of the people of loei province according to the principles of Aparihaniyadhamma <i>พระมหาไพโรจน์ อุดมธมโม, ศตวรรษ สงกาพันธ์</i>	528
วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมไทยปัจจุบัน: บทวิเคราะห์ตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง Political culture in contemporary thai society: an analysis based on the theory of change <i>สุธิตรา นามวงษา</i>	538
หลักการพูดในพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อสร้างผู้นำ The principles of speaking in Theravada Buddhist philosophy to create leaders <i>สังสุข ภาแก้ว, ศตวรรษ สงกาพันธ์, อัจฉราวรรณ ใจยะเขียว</i>	546
การใช้หลักธรรมแก้ไขความเชื่อความศรัทธาบนความขัดแย้งในสังคมคนไทย: แนวทางสู่ความสมานฉันท์ Using dhamma to resolve conflict, belief and faith in Thai society: a guide to reconciliation <i>พระครูเกษมอาจารย์สุนทร (หนูขรัมย์), พระมหาอุทตพิชาญ โยธาสโน, วัชรกร อนุพันธ์, พระวิชาญ วิสุทโธ, เสือ สัชชานนท์</i>	552
ความรู้ทั่วไปทางรัฐศาสตร์ : กรณีศึกษาวิเคราะห์มุมมองระบบอุปถัมภ์ในสังคม General knowledge in political science : a case study analyzing the perspective of the patronage system in society <i>เศรษฐพร หนูหนู, เอกรัตน์ มาพะตุง</i>	560
การจัดการสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบล Disaster management by subdistrict administrative organizations <i>วรพล วรสุวรรณโรจน์, สุทัศน์ อาสนาชัย, ภูวเดช สิ้นทับศาล</i>	568
ดอกสะแบง: สีเส้นการท่องเที่ยวแห่งบุรีรัมย์ Dok Sabang: The colorful tourism of Buriram <i>รุ่งสุริยา หอมวัน, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ, ทิพย์ ชันแก้ว</i>	577
หลักอิทธิบาท 4 กับการพัฒนาภาวะผู้นำในภาครัฐ The 4 Iddhipada principles and leadership development in the public sector <i>กฤษกร กิตติปาโล (หาสุข)</i>	591

บทความวิจัย

- ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร 599**
 The motivation factors of performance of officials in bang na district bangkok metropolitan administration
ณัฐทิวัต โกศลสมบุรณ์, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระมหามานะ ปิยภาณี
- ภาวะผู้นำเชิงบวกที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมบัญชีกลาง ในช่วง Work from Home 613**
 Positive leadership affecting work motivation of personnel at comptroller general's department during work from home
เพ็ญพรรณ ประทุมโชน, วิรัช สงวนวงศ์วาน
- การบริหารจัดการสโมสรฟุตบอลแบงค็อก บีทีเอส เอฟซี 625**
 The management of Bangkok BTS FC Futsal Club
ธาดา บัวทิม, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ
- การพัฒนาสมรรถนะของนักกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในการแข่งขันของนักกีฬาฟุตบอล สโมสรฟุตบอลมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เอฟซี 635**
 The developing athletes' performance for excellence in competition of football players, Kasem Bundit University football club
กิตติพงศ์ จำเริญ, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ
- คุณภาพการให้บริการของศูนย์เยาวชนหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 647**
 The quality of services provided by the laksi youth center
นิธิพร รอดคำทุย, ปกรณ์ ปรียากร, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, ลัดดาวัลย์ คงดวงดี, พระวิชาญ วิสุทโธ
- ผลกระทบจากนโยบายการจัดระเบียบการค้าหาบเร่แผงลอยในพื้นที่เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 657**
 The impact of hawkers and stalls reorganization policy in Thung Khru district, Bangkok metropolitan administration
ปวีรพรষ ไต๊ะยี่, ปกรณ์ ปรียากร, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ
- ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรฝ่ายเทศกิจ สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร 671**
 Performance efficiency of municipal officials of rat Burana district, Bangkok metropolitan administration
สมภาพ ทับทวี, ปกรณ์ ปรียากร, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, พระมหามานะ ปิยภาณี, ลัดดาวัลย์ คงดวงดี
- คุณภาพการให้บริการของศูนย์กีฬาในร่มมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 681**
 Service quality of the indoor sports center of Kasem Bundit University
สุชาลินี ชื่นหมื่นไวย, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ

คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตลาดพร้าว 692

Quality of work life of garbage collector of public cleanliness and public park section, Lat Phrao district, Bangkok metropolitan administration

อารัฐพงษ์ สะครัมย์, ปกรณ์ ปรียากร, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, วันชัย ชูศรีสุข

คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลพังงา จังหวัดสงขลา 704

Quality of work life of personnel of pang la sub-district administrative organization, Songkhla province

อารีญา แซ่หลี่, ประสาน บุญโสภาคย์, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ

แนวทางการส่งเสริมอาชีพของกลุ่มผู้หนดแผนไทยในเขตเทศบาลเมืองน่าน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน 716

Guidelines for promoting the careers of Thai massage groups in Nan Municipality Mueang district, Nan province

อนันต์ จิตอารี, พระครูพิพิธวัชรกิจโกศล

บทบาทพระสงฆ์ในงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดสีโควนาราม ตำบลกั้งแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 728

The role of monks in public welfare activities of wat Sikho Wana Ram, Kang Aen subdistrict, Prasat district, Surin province

พระธนชัย ธนบุญโญ (ล้ำเหลือ), มีนา ทนคง ฮามิลตัน, พระสุรศักดิ์ สาทโร (ตั้งอยู่)

**กลุ่ม
มนุษยศาสตร์**

บทความวิชาการ

บทบาทของกีฬาฟุตบอลในฐานะเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนไทยผ่านมิติทางปรัชญา 745

The football as an important tool in the development of Thai youth through a philosophical

สิทธิทัศน์ รังงาม, กนกเพชร รังงาม

อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการเผยแผ่หลักธรรมและการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา: โอกาสและความท้าทายในบริบทสังคมไทย 753

The influence of social media on dhamma propagation and faith building in Buddhism: opportunities and challenges in Thai society context

พระครูพิพิธจารุธรรม, พระครูรัตนสุตาภรณ์, เจริญ มณีจักร์

พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาการทำแท้ง 760

Buddhist ethics and the abortion problem

สุภาวิญญ์ วิจารณ์

การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยอย่างมีประสิทธิภาพ	774
Learning English vocabulary to communicate Buddhism and Thai culture effectively <i>สุทัศน์ อาสนาชัย, วรพล วรสุวรรณโรจน์, ภูวเดช สันทับศาล</i>	
วัฒนธรรมความเชื่อในนวนิยาย ดวงใจคา	785
Cultural beliefs in the novel Duangjai Kacha <i>สุภัชญา สวัสดิ์โยธิน</i>	
ปรัชญาวิถี : การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่ยั่งยืน	800
Philosophy of Way: Learning to Develop Sustainable Life Skills <i>ภูวเดช สันทับศาล, สุทัศน์ อาสนาชัย, วรพล วรสุวรรณโรจน์</i>	
ภาคผนวก	811

อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการเผยแผ่หลักธรรมและการสร้างศรัทธา ในพระพุทธศาสนา: โอกาสและความท้าทายในบริบทสังคมไทย

THE INFLUENCE OF SOCIAL MEDIA ON DHAMMA PROPAGATION AND FAITH BUILDING IN BUDDHISM: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THAI SOCIETY CONTEXT

พระครูพิพิธจารุธรรม¹, พระครูรัตนสุตาภรณ์², เจริญ มณีจักร³
Phrakrupipithjarutham¹, Phrakrurattanasutaphorn², Charoen Maneejak³
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹⁻³
Phuttha Chinarat Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹⁻³
Chumporn.kav@mcu.ac.th¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในสังคมไทยปัจจุบัน 2) วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา และ 3) นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาพบว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการถ่ายทอดสดการแสดงธรรม การเผยแพร่คลิปธรรมะ การสร้างเพจและกลุ่มแลกเปลี่ยนธรรมะ ตลอดจนการใช้อินโฟกราฟิกและสื่อมัลติมีเดียในการนำเสนอหลักธรรม อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนายังพบความท้าทายสำคัญ ทั้งในแง่ความถูกต้องของเนื้อหา การขาดการกลั่นกรองข้อมูล และการนำเสนอที่อาจบิดเบือนหลักธรรมเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ

บทความนี้ นำเสนอแนวทางการพัฒนาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการบูรณาการระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับหลักพุทธธรรมดั้งเดิม เพื่อสร้างศรัทธาที่ถูกต้องและยั่งยืนในสังคมไทยร่วมสมัย

คำสำคัญ : การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, ความศรัทธา, สังคมไทย, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This academic article aims to: 1) study the forms and methods of propagating Buddhist principles through social media in contemporary Thai society; 2) analyze the influence of social media on building faith in Buddhism; and 3) propose guidelines for the effective application of social media for Buddhist propagation. The study reveals that social media has become a significant channel for disseminating Buddhist principles in the digital age, employing various formats such as live Dhamma talks, Dhamma clip dissemination, the creation of Dhamma exchange pages and groups, and

the use of infographics and multimedia to present Buddhist teachings. However, the use of social media for Buddhist propagation also presents key challenges, including concerns about content accuracy, a lack of information filtering, and presentations that may distort Buddhist principles for commercial gain. This article proposes guidelines for developing the use of social media for creative Buddhist propagation through the integration of modern technology with traditional Buddhist principles, in order to foster accurate and sustainable faith in contemporary Thai society.

Key words: Buddhist propagation, faith, Thai society, social media

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนไทยอย่างแยกไม่ออก จากรายงานสถิติ Digital 2023 Thailand พบว่าประเทศไทยมีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 50 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 71.7 ของประชากรทั้งประเทศ โดยใช้เวลาเฉลี่ยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงถึง 2 ชั่วโมง 48 นาทีต่อวัน (Kemp, 2023) ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลอย่างมหาศาลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแทบทุกด้านของสังคม รวมถึงรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในอดีต การเผยแผ่พระพุทธศาสนามักมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดหรือสถานที่ประกอบศาสนกิจ โดยมีรูปแบบหลักคือการแสดงธรรมเทศนา การสนทนาธรรม และการจัดกิจกรรมทางศาสนา อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามาเปิดพื้นที่ใหม่สำหรับการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน ทำให้การเข้าถึงธรรมะเป็นไปได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุรินทร์ สุนันโท (2565) ที่พบว่า สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีพฤติกรรมการเรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก การเปลี่ยนแปลงนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามของพระพุทธศาสนาในการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย เพื่อรักษาความเกี่ยวข้องและความสำคัญในชีวิตของผู้คน

อย่างไรก็ตาม พระพรหมบัณฑิต (2564) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานำมาซึ่งความท้าทายหลายประการที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะในประเด็นของการรักษาความถูกต้องของหลักธรรมคำสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา และการสร้างศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อป้องกันการบิดเบือนหรือความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาของวรภัทร์ ภูเจริญ (2565) ยังชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงของการนำหลักธรรมไปใช้เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่ากังวลและต้องได้รับการแก้ไข

บทความวิชาการนี้จึงมุ่งศึกษาปรากฏการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทสังคมไทยร่วมสมัยอย่างรอบด้าน โดยวิเคราะห์ทั้งโอกาสที่สื่อสังคมออนไลน์มอบให้ในการเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม และความท้าทายในการรักษาความถูกต้องของหลักธรรม ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายเพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่

พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

พัฒนาการของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่เน้นการสื่อสารแบบเผชิญหน้าเป็นหลัก ผ่านการแสดงธรรมเทศนาและการสนทนาธรรม ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่และจำนวนผู้รับสาร (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2563) การเข้ามาของสื่อสมัยใหม่ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ได้เปิดโอกาสให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถขยายขอบเขตไปยังผู้คนจำนวนมากขึ้นได้อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้เกิดการปรับตัวครั้งสำคัญในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของพระพุทธศาสนาในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เพื่อให้ธรรมะยังคงเป็นแสงสว่างนำทางจิตใจของผู้คนในยุคที่เต็มไปด้วยความท้าทาย

พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี (2565) ได้วิเคราะห์ว่า สื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) การขยายพื้นที่การเข้าถึงธรรมะ จากเดิมที่จำกัดอยู่ในวัดหรือสถานที่ปฏิบัติธรรม สู่อินเทอร์เน็ตที่ไร้พรมแดน ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงธรรมะได้ทุกที่ทุกเวลา 2) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสมกับผู้รับสาร จากการเทศนาและการบรรยายแบบดั้งเดิม สู่การใช้สื่อที่หลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก และสื่อปฏิสัมพันธ์ และ 3) การสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้คนสามารถมาแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และให้กำลังใจกันในการปฏิบัติธรรม

1. โอกาสและความท้าทายของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สื่อสังคมออนไลน์ได้สร้างโอกาสสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในหลายด้าน ทั้งในแง่การเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีและมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงผู้คนจากหลากหลายพื้นที่และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน และการพัฒนารูปแบบการนำเสนอธรรมะที่น่าสนใจและดึงดูดใจ ทำให้ธรรมะเป็นเรื่องที่เข้าถึงง่ายและไม่น่าเบื่อ (สุภาพร เสรีรัตน์, 2565) การศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2564) พบว่า เพจธรรมะที่มีผู้ติดตามมากกว่า 100,000 คน มีอัตราการมีส่วนร่วม (Engagement Rate) สูงถึงร้อยละ 15-20 แสดงให้เห็นถึงความสนใจอย่างมากของประชาชนในการเรียนรู้ธรรมะผ่านช่องทางออนไลน์ และศักยภาพของสื่อสังคมออนไลน์ในการเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็มาพร้อมกับความท้าทายที่ต้องเผชิญหน้าและจัดการอย่างเหมาะสม ความท้าทายสำคัญประการหนึ่งคือ การรักษาความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเนื้อหาธรรมะที่เผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ที่เปิดกว้าง ใดๆ ก็สามารถแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ข้อมูลได้ ทำให้มีความเสี่ยงที่จะมีการบิดเบือนหลักธรรมเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ หรือการนำเสนอความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2564) นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายในด้านการ

สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมที่แท้จริง ท่ามกลางข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและอาจทำให้เกิดความสับสนได้

2. แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถเอาชนะความท้าทายต่าง ๆ ได้ จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญหลายประการ ดังที่ พระเทพเวที (2565) ได้เสนอแนะไว้ ประกอบด้วย 1) การรักษาความถูกต้องของหลักธรรม โดยมีการตรวจสอบและกลั่นกรองเนื้อหาอย่างรอบคอบ เพื่อให้มั่นใจว่าเนื้อหาที่เผยแพร่จำเป็นต้องตามหลัก พระไตรปิฎกและคำสอนของพระพุทธเจ้า 2) การนำเสนอที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายในด้านอายุ การศึกษา และความสนใจ เพื่อให้เนื้อหาสามารถเข้าถึง และสร้างความเข้าใจได้ง่าย และ 3) การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพกับผู้รับสาร โดยการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตอบคำถาม และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เผยแพร่และผู้รับสาร

นอกจากนี้ การศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2565) ยังเสนอแนวทางการพัฒนาระบบ ตรวจสอบคุณภาพเนื้อหาธรรมะออนไลน์ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง สถาบันการศึกษา องค์กรทางพระพุทธศาสนา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อดิจิทัล เพื่อร่วมกันกำหนด มาตรฐานและกลไกในการตรวจสอบและรับรองคุณภาพของเนื้อหาธรรมะที่เผยแพร่ในสื่อสังคม ออนไลน์ เทคโนโลยี Blockchain และ NFT การใช้ Blockchain ในการรับรองความถูกต้องของ เนื้อหาธรรมะและป้องกันการบิดเบือน การพัฒนาระบบการระดมทุนเพื่อกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนาที่โปร่งใสตรวจสอบได้

1. พระมหาสมบุญ ฐุฑฺฒิกโร (2566) ได้วิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางในอนาคตของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (VR) และความเป็นจริงเสริม (AR) ซึ่งมีศักยภาพในการสร้างประสบการณ์ที่สมจริงและน่าสนใจในการ เรียนรู้และปฏิบัติธรรม เช่น การจำลองสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบ VR เพื่อให้ผู้คน สามารถเยี่ยมชมและเรียนรู้ประวัติความเป็นมาได้ การพัฒนาแอปพลิเคชัน AR ที่ให้ข้อมูลประกอบ เกี่ยวกับสถานที่และวัตถุทางศาสนาเมื่อผู้ใช้ส่องกล้องไปที่สถานที่หรือวัตถุดังกล่าว และการสร้าง สภาพแวดล้อมเสมือนจริงสำหรับการปฏิบัติสมาธิและวิปัสสนา เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถมีสมาธิได้ ดียิ่งขึ้น

2. ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ซึ่งสามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การพัฒนาระบบ AI ที่สามารถ ตอบคำถามเกี่ยวกับหลักธรรมะได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว การใช้ Machine Learning ในการ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจความต้องการและความสนใจของผู้รับสาร เพื่อพัฒนาเนื้อหาที่ เหมาะสมและตรงใจมากขึ้น และการสร้างผู้ช่วยเสมือน (Virtual Assistant) ที่ช่วยแนะนำการปฏิบัติ ธรรมในชีวิตประจำวัน ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ

3. ความท้าทายและโอกาสในอนาคต

ความท้าทายในการรักษาแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล การรักษาสมดุลระหว่าง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับการรักษาแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา การป้องกันการลดทอนคุณค่า

ของหลักสูตรในยุคที่เน้นความรวดเร็วและความตื่น การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเป้าหมายที่แท้จริงของการปฏิบัติธรรม

1. โอกาสในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่บูรณาการระหว่างออนไลน์และออฟไลน์ การสร้างเครื่องมือดิจิทัลที่ช่วยในการติดตามและพัฒนากิจการปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง การประยุกต์แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กับการศึกษาและปฏิบัติธรรม

2. การสร้างความร่วมมือระดับโลกในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรพุทธศาสนานานาชาติผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีในการเผยแผ่ธรรมะระหว่างประเทศ การสร้างมาตรฐานสากลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อดิจิทัล

4. แนวทางการพัฒนาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาเนื้อหาธรรมะออนไลน์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังนี้

1. การรักษาความถูกต้องทางหลักธรรม ควรมีการตรวจสอบเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ก่อนเผยแพร่ การอ้างอิงแหล่งที่มาของหลักธรรมจากพระไตรปิฎกหรือตำราที่น่าเชื่อถือ แยกให้ชัดเจนระหว่างหลักธรรมดั้งเดิมกับการตีความหรือประยุกต์ใช้

2. การปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์ลักษณะและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ออกแบบเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับความรู้และความสนใจแต่ละช่วงวัย สร้างความเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมกับประเด็นร่วมสมัยที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจ

3. การสร้างสรรค์สื่อที่น่าสนใจและเข้าถึงง่าย ใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) ที่ชวนติดตาม ออกแบบกราฟิกและองค์ประกอบภาพที่ดึงดูดความสนใจ พัฒนาเนื้อหาที่มีความยาวและความซับซ้อนเหมาะสมกับแต่ละแพลตฟอร์ม สร้างชุดเนื้อหา (Content Series) ที่มีความต่อเนื่องเพื่อสร้างการติดตาม

อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา

สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบที่ต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน

1. ด้านบวก: การส่งเสริมศรัทธาผ่านการเข้าถึงและความเข้าใจ

สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้ง่ายและสะดวกมากขึ้นกว่าในอดีต (พระมหาสุทนต์ อากาศโร, 2565) ไม่ว่าจะเป็นหลักธรรมคำสอน ประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้า หรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลนี้ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างศรัทธาที่มั่นคงและตั้งอยู่บนปัญญา นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่สนใจในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนทางธรรม และมีกำลังใจในการปฏิบัติธรรมร่วมกัน การได้เห็นผู้อื่นที่กำลัง

ศึกษาและปฏิบัติธรรมก็เป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างศรัทธาและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมของตนเอง

2. ด้านลบ: ความท้าทายในการรักษาศรัทธาที่ถูกต้อง

ในขณะเดียวกัน สื่อสังคมออนไลน์ก็อาจนำมาซึ่งผลกระทบด้านลบต่อการสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้เช่นกัน ความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งคือ การขาดการกลั่นกรองข้อมูลและการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่ถูกต้อง หรือบิดเบือนจากหลักธรรมคำสอนที่แท้จริง ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในหลักธรรมคำสอน และนำไปสู่การสร้างศรัทธาที่มั่วสุม หรือศรัทธาที่ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ การนำเสนอภาพลักษณ์ของพระสงฆ์หรือวัดในเชิงพาณิชย์มากเกินไป หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อาจทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในหมู่ประชาชน และส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของสถาบันสงฆ์โดยรวม

ศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2566) ได้วิเคราะห์ว่า สื่อสังคมออนไลน์เป็นดาบสองคมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง หากใช้อย่างถูกต้องและมีแหล่งที่มาและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องถูกต้องและมีสติ มีการตรวจสอบข้อมูล และมีการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการสร้างศรัทธาที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา และส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง แต่หากใช้อย่างไม่ระมัดระวัง ขาดการพิจารณา และปล่อยให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องแพร่หลาย ก็อาจนำมาซึ่งความเสียหายและความเสื่อมเสียต่อศรัทธาและความน่าเชื่อถือของพระพุทธศาสนาได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการเผยแผ่ธรรมะในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และเข้าถึงผู้คนได้ในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็มาพร้อมกับความท้าทายที่ต้องเผชิญหน้าและจัดการอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของความถูกต้องของเนื้อหาที่เผยแพร่ การขาดการกลั่นกรองข้อมูลที่อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด และการนำเสนอเนื้อหาที่อาจบิดเบือนหลักธรรมคำสอนที่แท้จริง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศรัทธาและความน่าเชื่อถือของพระพุทธศาสนาได้ เพื่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่ออย่างจริงจัง: พัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อให้กับทั้งผู้เผยแพร่และผู้รับสารอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกคนสามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้รับได้อย่างถูกต้อง มีวิจารณญาณ และไม่ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือน

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง: สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืนระหว่างองค์กรทางพระพุทธศาสนา สถาบันการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อดิจิทัล เพื่อร่วมกันพัฒนาเนื้อหาที่มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักธรรมคำสอน กำหนดมาตรฐานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสร้างกลไกในการตรวจสอบและรับรองคุณภาพของเนื้อหา

3. พัฒนาแพลตฟอร์มเผยแพร่ธรรมะคุณภาพสูง: สนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันที่เน้นการเผยแผ่ธรรมะที่มีคุณภาพสูงและน่าเชื่อถือ โดยมีระบบการตรวจสอบและรับรอง

เนื้อหาที่เข้มงวด มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ชัดเจน และมีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย เพื่อดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาเรียนรู้และปฏิบัติธรรม

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และมีสติ: สร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสนทนาธรรมอย่างสร้างสรรค์และมีสติในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเน้นการใช้ภาษาที่สุภาพ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการหลีกเลี่ยงการโต้เถียงที่นำไปสู่ความขัดแย้ง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างชุมชนทางธรรมที่เข้มแข็ง และการพัฒนาปัญญา

การประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเหมาะสม มีสติ และมีความรับผิดชอบ จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและเป็นแสงสว่างนำทางจิตใจของผู้คนในยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). **แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบคุณภาพเนื้อหาธรรมะออนไลน์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทพเวที. (2565). **การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล: หลักการและแนวทางปฏิบัติ**. วารสารพุทธศาสนศึกษา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2563). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยาย**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาวิฑูชัย วชิรเมธี. (2565). **พุทธศาสนากับสื่อสังคมออนไลน์: การบูรณาการเพื่อการเผยแผ่ในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พระมหาสุรินทร์ สุนนโท. (2565). **รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ไทย**. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2564). **การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนรู้ธรรมะของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รศ.ดร.พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร. (2566). **พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีเกิดใหม่: โอกาสและความท้าทายในอนาคต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รศ.ดร.พระมหาสุทนต์ อาภากร. (2565). **การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2565). **ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อศรัทธาและความเชื่อในพระพุทธศาสนา**. วารสารสังคมศาสตร์.
- ศ.ดร.พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2566). **ความท้าทายของพระสงฆ์ในยุคดิจิทัลสู่ปณิธาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร เสรีรัตน์. (2565). **การสื่อสารการตลาดเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล**. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์.
- Kemp, S. (2023). **Digital 2023 Thailand**. DataReportal.